

D'ar 26 a viz Gouere

- Gouel-meur **santez Anna**, mamm-gozh Jezuz ar C'hrist ha « mamm-gozh ar Vretoned », mamm hor c'henel, *Mater Patriae*, Paeronez Breizh. Pennhêrezh emglevioù ha Grataennoù Doue d'e bobl Israel e c'hanas ar Werc'hez Vari, Mamm Doue.
- Er bloaz 67 pe 68, e Roma, merzherenti **sant Erast**, keneil an abostol sant Paol. Teñzorer kêr kGorintoz e oa pa'z eas da heul an Abostol da Efezoz (kv Ob 19,22) ac'han e voe kaset gant Timozeoz da vMakedonia. Edont o-daou gantañ e Korintoz pa skrivas d'ar Romaned.
- En eil kantved, da vare an impalaer Antonin an hini Deol, merzherenti **santez Veneranda pe Paraskevi**. Hag hi ganet e Galia, e vije bet lakaet d'ar marv e Roma. Lod eus e relegoù a vez miret e Acireale e Sikilia lec'h ma'z eo bev-buhezeg he c'hehelerezh.
- D'ar 26 a viz Gouere 1947, e kamp-bac'h Dachau, **ar gwenvidig Titus Brandsma** beleg karmezad a Vro-Holland. Urzhiet beleg d'e bevar bloaz warn-ugent e kelennas ar brederouriezh hag ar gevrinouriezh flamank e skol-veur Nijmegen. Kelaouenner e enebas taer ouzh an naziouriezh betek ma voe harzet ha kaset d'ar c'hamp-bac'h lec'h ma tiskouezhas an uhelañ karitez e-keñver an holl.
- E Kembre, er VI^{vet} kantved, **sant Elen**, abad Llancarfan war-lerc'h sant Kadog.

D'ar 27 a viz Gouere

- **Gouel sant Yoakim**, pried santel santez Anna, tad ar Werc'hez Vari.
- **Seizh Huner Efezos**¹ : seizh soudard eus lu an impalaer Decius e oant, hag int bet mogeriet e 250 e chomjont hunet betek 448.
- E e 303, e Nikomedia e Bitinia, merzherenti **sant Pantaleon**, e Gresianeg Panteleimon o talvezout *an trugareg*. Mezeg *anarjir*, eleze "hep arc'hant", dre ma pleustre e arz evit netra. Kontet e vez e-touez ar 14 sant skoazeller. Miret e vez e Ravello, nepell diouzh Amalfia e Campania en Italia, un orselad eus e wad a zeu da liñvennañ da zeiz e ouel hag a vareadoù all.
- E 432, **sant Selest I^{añ}** (Lt Celestius), pab. Ganet e Roma e tremenas ur pennad gant sant Ambroaz e Milano hag e voe diuzet pab. E Senez Efezoz ez embannas mammelezh doueel ar Werc'hez Vari Theotokos.
- E 459, e-kichen Antiokeia e Siria, distro da Zoue ene **sant Simeon ar Peulour**.
- E 852, e Cordoba e Spagn, da vare heskinadeg ar vMaored merzherenti **santez Natalia**, a-gevret gant ar sent Jorj, manac'h ha diagon, Aurelius hag e wreg Sabigoth, Felis hag e wreg Lilioz.
- E Breizh, e 545, **santez Koupaia**, ganet war-dro 485, merc'h sant Euzeb ha santez Lanwenn, gwreg Haelog (Hoel, Hewel) Veur, mamm ar sent Tudual ha Luner ha santez Sev, beziet e Langoat e Bro-Dreger m'he doa tremenet he bloavezhioù diwezhañ, er manati renet gant he mab sant Tudual.

¹ Lidet e vezont d'ar 4 a viz Eost gant Ilizoù ar Reter.

D'an 28 a viz Gouere

- War-dro 56, e Milano, merzherenti **ar sent Nazer ha Celsius**,.

Ganet eo Nazer e Roma eus un tad uhelgargad en impalaeriezh hag eus santez Perpetua. Gonezet d'ar feiz ez eas da embann an Aviel e Galia. E Cimiez e-kichen Nice e kejas gant Celsius a chomas e geneil. Goude bezañ bet bac'het div wezh ha dieubet dre vurzhud, e tistroas Nazer gant e vignon da vMilano lec'h ma voent dibennet da vare heskinadeg Neron. O c'horfoù a voe adkavet gant sant Ambroaz a roas brud dezho.

- War-dro 198, e Roma, distro da Zoue ene **sant Viktor I^{añ}**, pab.

Genidik eus Afrika e tivizas e vefe lidet an Dasorc'hidigezh d'ar sul goude Pask ar Yuzevion.

- E 248, da vare heskinadeg Decius ha Valerianus, ganedigezh en neñvoù **Merzherion Tebaida**.

Ijinet e voe boureviadurioù liesseurt evit klask lakaat da faezhañ ar gristenion niverus a roas testeni divrall eus o feiz.

- En IX^{vet} kantved, **santez Irenaioz Kappadokea**, manac'hez.

Ren a reas ur vuhez a binijenn strizh e manati Chrysobalanton e Bythinia lec'h ma teued d'he c'haout evit kaout alioù. Mervel a reas da 103 bloaz miret ganti yaouankiz ar galon.

- E Breizh, er VI^{vet} kantved, **sant Samzun**, abad hag eskob Devnon war sez Dol, mab Ammon Du ha santez Anna, kenderv sant Mac'hloù ha dikibl sant Ildud e Kembre, diazeour abati Dol, unan eus ar seizh sant diazeourion Breizh anezho tadoù ar vro.

Stourm a reas ouzh Konomor, roue Devnon (Domnonea), o sikour Judual a oa harluet e lez Childeberzh. E genderv Henog hag a oa diagon e Dol a skrivas e vuhez.

- Er VI^{vet} kantved, **santez Anna**, pried Ammon Du, mamm sant Samzun.

- Er VII^{vet} kantved, **sant Henog**, diagon, kenderv sant Samzun a skrivas e vuhez.

- E Breizh, er VI^{vet} kantved, **sant Gourgonleslo**.

Lod eus e relegoù a veze miret gant re sant Samzun en abati Chelles.

- Er VIII^{vet} kantved, **sant Yuzvael**, eskob Dol.

- E 1795 e Gwened, er Waremm, e voe fuzuilhet an Aotrou **Urbain de Hercé**, eskob Dol.

D'an 29 a viz Gouere

- Er I^{añ} kantved, ganedigezh en neñvoù **santez Marta**, diskibled an Arloz, a lider en eizhvetez santez Mari-Madalen.

Marta gant he c'hoar Mari hag o breur Lazar a oa mignoned da Jezuz hag e roent alies bod dezhañ en o zi e Betania, tost da Jeruzalem. Hervez an hengoun e vijent bet argaset eus Jeruzalem a-gevret gant diskibled all ha bac'het war ur vag a zouaras e Marsilha war-dro ar bloaz 42.

Marta a vez gwelet teir gwezh en Aviel : e pred Betania, e-lec'h ma tegemer Jezuz en he zi, gant Mari e c'hoar ; da-geñver dasorc'h o breur Lazar, e-lec'h ma tiskler he feiz e Jezuz ; hag er banvez kinniget da Jezuz c'hwec'h devezh a-raok ar Pask. E pep degouezh e ro an danevell da welout he roll a vestrez an ti.

- E 303 (pe 297 hervez al *Legenda Aurea*) merzherenti **santez Beatris pe Viatrix** hag he bredeur, da vare Diocletianus, e Roma, *Via Porto*, a-gevret gant sant **Rufus**.

Goude bezañ douaret he breudeur **ar sent Simplicius, Fautisnus**, e talc'has start d'he feiz daoust d'ar grataennoù ha d'ar gourdrouzoù hag e voe lazhet.

- War-dro 479, **sant Loup**, eskob Tricasses (hiziv Troyes) e Campana er Velgia c'halian. Ganet e Toullon (Toul), e oa dimezet d'ur c'hoar da sant Hiler, eskob Arles, pa' z eas da vanac'h e Lerina (Lérins). Deuet da vezañ eskob ez eas e 429 da Vreizh-Veur gant sant Garmon. Evit difenn Tricasses diouzh arfleu Attila e voe dalc'het gantañ e-giz gouestlad-brezel e-pad nebeut amzer hag en devoe levezon vat warnañ. Goude daou vloaz hag hanter kant a eskobelezh frouezhus e varvas e peoc'h an Arloz.

- E 1030, e Nidaros e Norge, **sant Olav**, roue ha merzher. Embann a reas en e vro ar feiz krsiten en doa kavet e Bro-Saoz hag e stourmas enep an idolouriezh betek bezañ lazhet gant e eneberion.

- E 1099, e Roma, **ar gwenvidig Urvan II**, pab. Da gentañ diskibl da sant Bruno e Reims ha goude-se manac'h e Cluny e voe diuzet da bab. Kas a reas war-raok an adreizhadur gregoriat hag e embannas ar groaziadeg gentañ e Clermont.

- D'an hevelep deiz **an Deg merzher wenvidik Spagn²**, lakaet d'ar marv e 1936, da-geñver an heskinerezh e-pad ar brezel keodedel.

- E Breizh, er VIII^{vet} kantved, **sant Genev**, abad eskob e Dol, war-lerc'h sant Turiav.

- E Breizh e 1234, **sant Gwilherm**, eskob Sant-Brieg ha kenbatrom an eskobiezh. Ganet e Sant-Alban e 1180, mab Olier Pichon ha Janed Fortin, e voe beleget d'e 23 bloaz goude bezañ resevet kelennadurezh a-zoare. Abred e pleustras hent ar garitez e lakaio da vezañ ken brudet. Deuet da vezañ eskob Sant-Brieg e 1220 e kendalc'has da sevel an iliz-veur hag e tifennas gwirioù an Iliz e-tal an dug Pêr I^{añ} "Brizhkloareg". Abalamour da-se e voe harluet e-doug pevar bloaz.

- En Iwerzhon **sant Caolan**, manac'h.

D'an 30 a viz Gouere

- War-dro 250, e Roma, merzherenti **ar sent Abdon ha Sennen**.

Hag int priñsed eus Persia e tilezjont ar galloud evit degemer ar C'hrist. Da vare trec'hioù an impalaer Decius e voent kaset da Roma lec'h ma voent dic'houzouget dre ma chomjont feal d'o feiz.

- E 303, e Kaesarea Kappadokea, merzherenti **santez Julia**. Goude bezañ nac'het hep ehan kinnig an ezañs evel ma veze gourc'hemenet dezhi gant ar barnour e voe taeolet en tan.

- War-dro 451 e Kêr-Imola e gêr c'henidik, **sant Pêr Krizolog**, lesanv o talvezout "Komz Aour", eskob Ravenna.

Doazhour eus an Iliz e voe. War skouer an Abostol sant Pêr e baeron, e tegasas en-dro engroeziou e roued ar gelennadurezh eus an neñv ouzh o magañ gant kuñvder Komz Doue.

² E Valencia, Joseph de Calasanz Marqués, beleg salesian, e Esplugues, nepell diouzh Barcelona, an tad Egozcuezabal Aldaz, lean eus Urh Sant-Yann Doue, e Calanda, nepell diouzh Terruel, Lucius Martinez Mancebo, beleg dominigat, ar wenvidion Antonio Lopez Couceiro, Felicissime Diez Gonzalez, Saturius Rey Robles, Thyrese Manrique Melero, beleion, Gumesinde Soto Barros ha Lamberto de Navascués y de Juan, leaned dominigat, hag Emmanuele Alberto Ginés, beleg.

- E 1540, ar **wenvidion Edouarzh Powell, Richarzh Featherstone et Tomaz Abel**, beleion ha merzherion.

Doktored war an doueoniezh e Skol-Veur Oxford e savjont a enep d'ar roue Herri VIII a-zivout e dorr-dimeziñ ha goude bezañ bac'het e Tour London e voent barnet da uheldrubarderezh hag e voent krouget.

- E 1943, e Padova, **sant Leopold a Castelnuevo**, beleg kabusin.

Bogdan Mandic genidik eus Kroatia e chomas e kouent Padova dre ma voe nac'het outañ mont da visioniñ dre ma oa bihan-kenañ ha gwan e yec'hed. Lesanvet e voe abostol sakramant ar binijenn ha pa voe distrujet e gouent gant ur vombezadeg e-pad an eil brezel-bed ne chomas en e sav nemet al logellig lec'h ma reseve ar benedourion.

- E Breizh, er IV^{vet} kantved, **sant Deved**, penitiour iwerzhonat, breur santez Eved.

O tont eus Iwerzhon gant e c'hoar santez Eved e reas peñse o bag hag e varvas an holl skipailh nemeto o-daou a zouaras e Penhors e Pouldreuzig er Vro-Vigouden. Penitiour e voe lec'h m'emañ Plozeved bremañ.

- En Iwerzhon, **sant Maoltuile**, manac'h.

- E 1795, **Reuzidi dilestradur Kiberen** en o zouez :

An Aotrou Julien Gauthier, beleg didou eus Plelann ;

An Aotrou Jean-Gérard, beleg didou eus Menezalban e Bro-Roazhon ;

An Aotrou Louis-Gabriel Largez, beleg didou eus Louargad e Bro-Dreger ;

An Aotrou René Gilard de Largentel, chaloni ha vikel-vras e Kemper ;

An Aotrou François de Hersé, chaloni iliz-veur Dol en doe heuliet e vreur en harlu e Bro-Saoz, lazhet e voe e 1795 da-geñver dilestradur Kiberen.

D'an 31 a viz Gouere

- E 448 e Ravenna, **sant Jermen** pe **Garmon**, eskob Autesiodurum – Auxerre - *Defensor Brittanorum*.

Ganet er bloaz 380, e oa uhelgargiad an impalaeriezh e Autesiodurum, e c'hêr c'henidik, pa voe dibabet gant ar bobl da vezañ o eskob. En em zispartiañ a reas neuze eus e bried Eustachia hag savas ur manati a zeuas buan da vezañ ur skol vrudet a santelezh lec'h ma teuas da skouer sant Padrig. Dibabet e voe Garmon gant eskibion Galia evit mont da stourm enep disivoud Pelagius a rae reuz war Enezenn-Vreizh. E 429 ez eas gant sant Loup eskob Tricasses (Troyes) davet ar Vretoned a ranke d'an ampoent talañ ouzh aloubadeg ar Saksoned hag ar Bikted. Ouzhpenn prezeg ar feiz wirion e kemeras an daou eskob perzh er stourm enep an aloubadeg. Goude ar veaj gentañ-mañ e tistroas sant Garmon d'an enezenn war-dro 444 gant sant Sever eskob Trier. Garmon a varvas e Ravenna etre divrec'h sant Pêr Krizolog a oa eskob ar gêr lec'h ma oa aet da c'houlenn ma voe espernet an Arvoriz o doa emsavet enep ar gouarnour Aetius ha skarzhet an amaezhidi roman.

- E 1556, e Roma, ganedigezh en neñvoù **sant Ignazio Loiolakoa**, beleg, diazezour Keneilezh Jezuz a vez graet Jezuisted an izili anezhi.

Ganet e Guipuzcoa e Bro-Euskadi ar c'hreizteiz e vevas da gentañ e lez Kastilha hag ez eas da soudard. Ren a reas ur vuhez amjestr betek bezañ gloazet hag neuze en em dreiñ davet Doue. Goude ur prantad retred e Montserrat hag e Manresa ez eas da studiañ e Pariz lec'h ma vodas e geneiled gentañ a stalias da c'houde e Roma. Eno e pleustras ur waziadezh frouezhus dre e skridoù, pergen ar Pleustradoù Speredel ha dre stummidigezh e ziskibled evit "*brasañ klod Doue ha gwazerezh an Iliz o stourm*."

- En Iwerzhon, er VI^{vet} kantved, **sant Nael** (Lt Natalis), abad, savour manati Cill na Manach – eleze "Iliz ar Manac'h" - hag e vreur **sant Houarneg** – Iarnog en Iwerzhoneg -, manac'h.

- En Iwerzhon, **sant Paban**.

D'ar 1^{añ} a viz Eost

- **Kounidigezh ar Seizh breur Makabeed** merzheriet e 168 a-raok ar C'hrist e Antiokeia e Siria da vare Antiochus Epifanius dre ma virjont divrall Lezenn an Aotrou, harpet gant o mamm evel ma vez danevellet en Eil Levr Merzherion Israel. War un dro e reer eñvor eus ar skrib sant Eleazar a nac'has debriñ ar boued berzet hag a gerzhas a-youl-gaer d'ar boureviadur.

- E Lec'hioù zo : **Gouel Sant-Pêr-Ereet**³ : Kounidigezh eus dieubidigezh burzhudus sant Pêr pa veze dalc'het karc'hariet e Jeruzalem (kv Ob. 12).

Ereet gant chadennoù, Priñs an Ebestel a veze eveshaet noz deiz gant soudarded. En noz a-raok an deiz merket d'e lakaat da dremen dirak al lezvarn, p'edo Pêr o kousket, en em ziskouezas un ael dezhañ. Ar chadennoù a gouezhas eus e izili hag e voe ambrouget hep skoilh, an dorioù o tigeriñ dirazañ, betek an diavaez.

Gant doujañs e voe miret chadennoù an Abostol gant ar feizidi hag e vezont kehelet evel relegoù a-briz en iliz Sant-Pêr-Ereet e Roma. E Breizh e kaver meur a iliz gouestlet da Sant-Pêr-Ereet ha lod pardonioù en enor d'an Abostol a vez lidet e deroù miz Eost, tro-dro d'ar ouel-mañ. En henamzer kristen e oa boazet ar bibion da brofañ d'ar visionerion alc'hwezioù bet goveliet gant metal kemmesket gant un tamm bleud-houarn eus chadennoù sant Pêr. Moarvat eo unan anezho a vez miret e teñzor chapel Sant-Tujan er C'hab-Sizun.

- E 375, war enezenn Kitera e Bro-C'hres, merzherenti **santez Elisa**, lazhet gant kannaded he zad pagan a oa uheliad er Peloponnes.

- E 984, **sant Arthewold**, manac'h beleg en Avallon (Glad-an-Hañv), eskob Caerwynt (Winchester).

- E 1546, distro da Zoue **sant Pêr Favre**, beleg, keneil sant Ignazio Loiolakoa.

Genidik eus chadenn an Avariz en eskobiezh Genova edo eus « an tri vignon en Aotrou », eleze gant sant Ignas Loyola ha sant Frañsez Xavier a voe kraoñell kentañ Keneilezh Jezuz Prezeg a reas ar Pleustradoù Speredel dre vroioù Europa hag e varvas d'e zaou ugent bloaz e Roma etre divrec'h sant Ignas.

- E 1787, ganedigezh en neñvoù **sant Alfoñs Mari a Liguori**, eskob, doazhour an Iliz.

Hag eñ alvokad napolitan skedus, e tilezas e vicher evit mont da veleg hag e voe diuzet da eskob Santez-Agata-ar-C'hoteg e-kichen Napoli. Diorren a reas ur gred difaezhus evit herouezañ ar vuhez kristen er bobl dre e brezennoù hag e skridoù a-fet divezouriezh pergen. Evit avielerezh ar maezioù e tiazegas Urzh An Dasprener a vez graet "Redemptored" an izili anezhañ.

- E Breizh, war-dro 620, **sant Pergad**, eskob e Bro-Dreger, diskibl sant Tudual, penitiour e Pouldouran.

- E Breizh, e 1849, distro da zoue ene **an Tad Al Leu**, beleg eus Keneilezh Jezuz, ganet e Bro-C'hall, desket brezhoneg gantañ e voe misioner e Bro-Wened.

³ Ar gouel-mañ zo bet tennet eus ar goueler roman gant ar pab sant Yann XXIII.

- E Breizh: **Kounidigezh Treuzlec'h biz sant Yann Vadezour da Vreizh** e 1418.

Miret e veze miret ar relegenn en Normadi fiziet ma oa bet e santez Tekla da vare ar Groaziadeg ha kaset e voe da Vreizh dre vurzhud betek Traon-Meriadeg e Bro-Dreger a zeuas da vezañ Sant-Yann-ar-Biz ha lec'h ma voe savet ur c'haer a iliz gant an Dug Yann IV.

- E Kembre, e 529, **sant Kenez pe Kinoued**, mab Dinod, mab ar roue Budig, penitiour el ledenez Gouer (Wery), abad er Glamorgan lec'h ma varvas.

- E Kembre, er VI^{vet} kantved, **sant Kidi**, penitiour, genidik en hanternoz enez Vreizh, a vevas e Kembre.

- E Kembre, **santez Eiluned pe Ameda**, er V^{vet} kantved, gwerc'hez ha merzherez, merc'h Brec'han. O nac'hañ reiñ ton d'un tiern pagan e tec'has betek erruout e Pen Cevn-y-Gaer e Slwch Tump lec'h ma voe degemeret gant aotrou ar vro met adkavet gant kannaded he zud ha dibennet ganto.

- En Iwerzhon, war-dro 480, **sant Riokad pe Rieg**, abad hag eskob, mab Konan Meriadeg ha santez Derc'ha, breur sant Mael. Desavet e vije bet gant sant Gwennole e Landevenneg. Mont a reas da Iwerzhon da-heul e eontr sant Padrig e lakaas e penn eskobiezh Inis Bó Finne. Mont a reas da weladenniñ sant Faost eskob Riez hag e tistroas karget gant e oberennoù o tremen dre gClermont da welout e vignon sant Sidoan Apolliner.

